

ARBETSRAPPORT NR 100

**Personvalet och journalisterna –
16 journalister om det första svenska
personvalet 1998**

Stina Bengtsson
2000

ISSN 1101-4679

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SIDA

1. <i>Inledning</i>	1
2. <i>Om undersökningen</i>	1
3. <i>Personvalet och journalisterna</i>	3
3.1. <i>Personval – vad betyder det?</i>	3
<i>Begreppen</i>	3
<i>Personvalet som regelverk</i>	4
<i>Kandidaterna</i>	4
<i>Personvalet som nyhetshändelse</i>	6
3.2. <i>Den egna rollen</i>	7
<i>Journalistik som spegel eller aktör?</i>	8
<i>Publiken</i>	9
<i>Politiker och partier</i>	10
3.3. <i>Svårigheter och praktiska ting</i>	11
<i>Det frånvarande personvalet</i>	11
<i>Det närvarande personvalet</i>	13
<i>Medieutrymme och resurser</i>	14
4. <i>Personvalet och journalistikens roll –sammanfattning och diskussion</i>	15
<i>Referenslista</i>	20

Förord

Från *Rådet för utvärdering av 1998 års val* har Institutionen för journalistik och masskommunikation vid Göteborgs universitet haft i uppdrag att analysera mediernas nyhetsrapportering av Sveriges första personval. Syftet med projektet *Medierna och personvalet '98* var att besvara fyra olika frågor: vilken roll spelade nyhetsmedierna för (1) medborgarnas möjligheter att få kunskap om det nya personvalssystemet och (2) om de kandidater som ställde upp till val, samt (3) vilken betydelse hade medierna för medborgarnas kännedom och uppfattning av kandidaterna och (4) hur såg journalisterna själva på mediernas insatser och på personvalet 1998.

Projektets huvudresultat har tidigare redovisats i *Medierna och personvalet* av Kent Asp och Bengt Johansson. Redovisningen ingick som ett kapitel i en forskningsrapport utgiven av Rådet för utvärdering av 1998 års val *Premiär för personval, SOU 1999:92* (Sören Holmberg/Tommy Möller, red).

Rapporteringen till Rådet avsåg av naturliga skäl projektets huvudresultat och kunde i två avseenden inte redovisa de framtagna resultaten mer i detalj. Det gällde de studier som avsåg Riksskatteverkets (RSV) särskilda informationsinsatser i samband med personvalet och de intervjuer som genomfördes med 16 journalister som hade till uppgift att bevaka personvalet.

Rapporten om Riksskatteverkets informationsinsatser har utförts av Magnus Fredrikson och rapporten om journalisterna har utförts av Stina Bengtsson, båda doktorander vid JMG.

Göteborg i december 2000

Kent Asp
Projektledare

1. Inledning

Sedan riksdagsvalet 1998 har vi personvals-system i Sverige. Denna undersökning syftar till att belysa hur ett antal journalister upplevde valrörelsen 1998 och hur de såg på sin roll i personvalrörelsen. Eftersom personvalet är det första i Sverige fanns det en osäkerhet inom både den politiska- och den journalistiska sfären om hur detta skulle hanteras. Tanken bakom reformen handlar om att föra politikerna närmre väljarna. Man ville öka representationen bland politiker av grupper som inte finns representerade i särskilt hög grad - bl a kvinnor, invandrare, ungdomar (SOU 1993:63). Undersökningar visar att kännedomen om de politiska kandidaterna successivt har minskat i Sverige (Holmberg 1993). Eftersom medierna spelar den kanske viktigaste rollen i människors kontakter med den politiska sfären är det intressant att studera hur man på redaktionerna sett på personvalsreformen 1998 och på journalistikens roll.

Till grund för denna undersökning ligger intervjuer med 16 stycken journalister som ställts frågor som handlar om hur de upplevde politikens förändring och sin egen roll, hur de resonerade kring personvalsjournalistiken och vilka svårigheter man som journalist upplevde att det förändrade politiska systemet medförde för journalistiken. Kort sagt; vilka problemområden, faktorer och resonemang kan belysa hur 16 journalister upplevde den första svenska personvalrörelsen?

2. Om undersökningen

Undersökningen är baserad på intervjuer med journalister på 12 olika medier. Dessa återfinns på fyra orter i landet, en storstad, Göteborg, och fyra mindre städer, Katrineholm, Luleå och Vänersborg. På två av de aktuella orterna har journalister intervjuats från flera typer av medier, d v s från press, radio och TV. På de övriga orterna har endast tidningsjournalister intervjuats. Detta urval har styrts av vilka medier som har ingått i personvalsundersökningens övriga delprojekt. Av de 12 representerade medierna är således sju tidningar, tre TV-stationer och två radiostationer. Samtliga redaktioner kan beskrivas som lokala medier. De har dock i varierande grad bevakat rikspolitiken. På en del redaktioner köps materialet om rikspolitiken in från nyhetsbyråer. På andra gör man denna bevakning själv.

Skillnaden i bevakningsområde är stor mellan redaktionerna. En grov generalisering ger vid handen att de etermedier som ingår i undersökningen täcker större geografiska områden. I analysen görs dock ingen skillnad mellan medier med stort respektive litet täckningsområde. Det är viktigt att här poängtera att journalisterna på de 12 medierna på intet sätt kan sägas vara representativa för den samlade svenska journalistkåren. Det finns alltså inga anspråk på att komma fram till "hur det egentligen var". Undersökningen kan däremot bidra till en ökad förståelse för hur man resonerat på ett antal redaktioner kring personvalsbevakningen och den egna journalistiska rollen.

Antalet intervjuade journalister är 16. Detta innebär att några av de intervjuade journalisterna arbetar på samma arbetsplats. I ett av fallen kommer sig detta av att sökandet efter den bäst lämpade journalisten, fick följden att den först intervjuade journalisten en bit in i intervjun sade att "det är nog egentligen bättre att du pratar med NN om det här". Därför intervjuades två journalister på den redaktionen, en med allmän kunskap om valbevakningen och en med specifika

kunskaper om personvalsbevakningen. På ett annat av de tolv medierna var den politiska bevakningen uppdelad på tre olika redaktioner. Där intervjuades redaktionscheferna för de tre redaktionerna, samt en reporter på en av redaktionerna med speciellt ansvar för personvalet. Av de 16 journalister som intervjuats har fem innehaft någon chefsbefattning (redaktionschef, nyhetschef etc) medan 11 har varit reportrar. Gemensamt för de 16 är dock att de benämns vara de mest initierade i hur personvalsbevakningen bedrevs. Urvalet av journalister grundar sig alltså på efterfrågningar på redaktionerna. Man kan kalla detta en form av självselektion. Av de intervjuade journalisterna är tio stycken män och sex kvinnor. Detta skulle eventuellt kunna vara en följd av urvalet. Kvinnor kan ha en större tendens än män att undervärdera sina egna kunskaper. Genom att innan urvalet av journalister inleddes läsa igenom åtminstone de sju tidningar på vilka de elva tidningsjournalister som ingår i undersökningen arbetar, under valrörelseveckorna i augusti-september 1998, kunde jag dock skaffa mig en god bild av vilka journalister som huvudsakligen bevakat valet.

Huvuddelen av intervjuerna är genomförda på telefon - 12 av de 16 intervjuerna är gjorda på detta sätt. De fyra resterande är genomförda "öga mot öga". Det geografiska avståndet och journalisternas svårighet att avsätta tid till intervjuerna gjorde det omöjligt att genomföra samtliga intervjuer på detta sätt. Dock har samma frågebatteri använts i alla intervjuer. Det olika tillvägagångssättet har gjort att intervjuerna är av skiftande kvalitet och djup. I utskrivet skick varierar de i sidantal från ungefär två till sex sidor. Det är dock inte så enkelt att det i samtliga fall är de intervjuer som genomförts "öga mot öga" som är de längsta eller mest uttömmande. Detta beror istället mycket på journalistens intresse, tidspress och i hur färskt minne han/hon haft personvalsbevakningen. En del tid hann förflyta mellan valrörelsen i augusti/september 1998 och intervjuerna i mars/april 1999. Intervjuerna är genomförda mellan den 16 mars och den 8 april 1999.

Här följer en förteckning över vilka befattningar journalisterna haft och på vilken redaktion de arbetat:

Medium	Befattning
Arbetet Nyheterna	Reporter
Arbetet Nyheterna	Reporter
Göteborgs-Posten/Politik	Redaktionschef
Göteborgs-Posten/Politik	Reporter
Göteborgs-Posten/Göteborg	Redaktionschef
Göteborgs-Posten/Västsverige	Redaktionschef
Göteborgs-Tidningen/Expressen	Redaktionschef
Elvsborgs Läns Allehanda	Reporter
KatrineholmsKuriren	Reporter
NorrbottnensKuriren	Reporter
Norrländska Socialdemokraten	Reporter
Radio Väst/Uddevalle	Nyhetschef
TV4 Fyrstad	Nyhetschef
TV4 Göteborg	Redaktionsschef
Västekot	Reporter
Västnytt	Reporter

3. Personvalet och journalisterna

Det förändrade politiska systemet som personvalsreformen utgjorde medförde en mängd nya faktorer att ta ställning till för de politiska reportrarna. Vad innebar reformen för den politiska journalistiken? Och hur skulle detta hanteras? I samtalen med de 16 journalisterna framkommer i princip tre problemområden. Det första gäller begreppet personval och dess betydelse. Vad är egentligen ett personval och vilken betydelse skall det ges? Hur hanteras detta inom partierna? Detta gäller t ex användningen av vissa begrepp som personvalskandidat, personvalskampanj och liknande. Det andra handlar om synen på den egna rollen och hur man som journalist skall förhålla sig till andra grupper i samhället, t ex mediepbliken och politikerna. Det tredje området som diskuterades gällde de praktiska faktorer man såg som bestämmande för möjligheterna att bedriva personvalsjournalistik, t ex hur valrörelsen gestaltade sig. Här följer en redovisning av de resonemang som fördes om dessa tre områden.

3.1. Personval - vad betyder det?

Begreppen

Ett centralt problem med den nya personvalsjournalistiken som journalisterna gav uttryck för gäller betydelsen av själva begreppet personval. Man upplevde att det fanns en oklarhet i vad detta innebar och hur det skulle hanteras. Det gäller både betydelsen av personvalsjournalistiken som ju måste hanteras av journalisterna själva, men också begreppets användning inom den politiska sfären och inom olika politiska partier. Detta gäller själva begreppet personval i stort men också angränsande begrepp som personvalskandidat, personvalskampanj osv. En del journalister, som avsåg att aktivt bevaka personvalet, vände sig till partierna för att utifrån dessas definitioner få klarhet i vilka personvalskandidater som fanns inom de olika partierna. Ett problem med detta gällde de olika sätten att använda begreppet personval man fann hos politikerna.

"Vi hade t ex när vi planerade vårt valarbete, det var nog redan innan sommaren tror jag, då skrev jag ett brev till samtliga partier och bad att de skulle lista de kandidater som bedrev egna kampanjer. Men det var väldigt svårt att få tydliga svar. En skrev att mer eller mindre alla skulle bedriva kampanjer och andra skrev att inga skulle göra det. Så det fanns ett problem att definiera vad egentligen en personvalskampanj är. Är det att de själva driver en kampanj vilket ju en del politiker har gjort redan innan, eller skall de ha fått ekonomiskt stöd från sitt parti eller från någon annan? Så det är heller inte helt enkelt att definiera vad som egentligen är en personvalskampanj." (nyhetschef, radiostation)

"Det är svårt att veta hur man skall förhålla sig till personvalskampanjer. Det finns en del som säger att de har kampanjer men som sen inte har det. Hur skall man förhålla sig till dem? Har de nån kampanj? Det är svårt att hitta ett rättvist perspektiv." (reporter, tidning)

Problemet med att klargöra vad en personvalskampanj egentligen är försvårades av, vilket citaten ovan belyser, att sätten att förhålla sig till detta skilde sig åt betydligt inom de olika partierna. Inom vissa partier sade man att i stort sett alla kandidater bedrev egna kampanjer. Inom andra att ingen gjorde det. I praktiken fanns knappt några skillnader inom partierna. Hur skulle man

förhålla sig till detta? Problemet blev än mer tydligt av att det framförallt var inom vissa partier, främst de borgerliga partierna, som man angav att kandidaterna bedrev egna kampanjer. Trots att man upplevde att denna beskrivning av valrörelsen inte överensstämde med verkligheten i samtliga fall.

"Det var ju framförallt Folkpartiet bland partierna som hade en uttalat positiv ställning så det var mest bland dem som de fanns de som åtminstone sade att de hade personvalskampanjer även om de egentligen inte hade det." (reporter, tidning)

Tänkarna om hur man skulle bevaka personvalet och de kandidater och kampanjer som fanns försvårades alltså av den oklarhet som upplevdes finnas, även inom partierna, om vad begreppet personval egentligen innebar.

Personvalet som regelverk

Förvirringen kring begreppet personval och vad den nya reformen egentligen skulle innebära för den politiska journalistiken hanterades på olika sätt på olika redaktioner. Det diskuterades i princip tre olika aspekter av personvalsjournalistiken i intervjuerna; information om personvalet som fenomen, information om olika kandidater samt personvalsrelaterade händelser som rena nyheter. Den första aspekten, personvalet som fenomen och de regler som omgärdar det var den mest oproblematiska delen. Samtliga intervjuade journalister var överens om att tillhandahålla information om personvalssystemet var deras viktigaste uppgift.

"Men vi uppmärksammade personvalet i våra valprogram. Vi hade bl a rätt mycket om hur personvalet fungerade, vi hade bl a en valsamordnare från Länsstyrelsen som satt med i studion och beskrev hur personvalet fungerade rent tekniskt. Och dessutom hade vi en del reportage om några personvalskandidater (...) Vi såg vår uppgift som främst att informera om hur man gör när man röstar i personvalet, hur man gör. Det såg vi som nummer ett. Eftersom det var en helt okänd företeelse och eftersom det dessutom förekom en del kritik mot den information som gick ut. Så det var en viktig uppgift för oss att informera om personvalet. Vi hade t ex en Valskola med den här mannen från Länsstyrelsen." (nyhetschef, radiostation)

Kandidater

Vad gäller den andra delen av personvalsjournalistiken - information och granskning av enskilda kandidater och deras kampanjer - var inställningen på de olika redaktionerna inte lika samstämmig. Eftersom valrörelsen, speciellt ur ett personvalsperspektiv, tedde sig olika på de olika orterna, fick man också olika politiska verkligheter att ta hänsyn till. På de allra flesta orterna upplevdes personvalet som tämligen frånvarande. Det var alltså få kandidater som utmärkte sig som speciellt aktiva med egna kampanjer och aktiviteter.

På en del redaktioner fanns viljan att bedriva en aktiv personvalsjournalistik genom att bevaka kandidater. Det fanns olika sätt för att gå tillväga med detta. Man försökte bl a leta upp politiker med personvalskampanjer genom att vända sig till de politiska partierna. Att vända sig direkt till de politiker som sade sig bedriva enskilda personvalskampanjer var ett annat sätt att försöka göra detta. På de allra flesta orter fann man dock att detta aktiva sökande gav mycket litet resultat.

"Men det fanns inte så många seriösa, det var väldigt svårt att hitta några seriösa kandidater.(...) Jag hade väntat mig ett större tryck mot, att det kunde bli problem att stå emot. Men det var verkligen inga problem. Vi efterlyste ju då den här listan via partierna om vilka som hade personvalskampanjer men det var inte lätt att få." (nyhetschef, radiostation)

"...jag vet att jag satt och ringde runt till en massa människor och frågade vad de gjorde för de stod ändå på någon lista som personvalskandidater. Men de låg ju väldigt lågt och "nej, jag satsar inte nåt speciellt" och sådär va."(reporter, tidning)

Strategin att speciellt bevaka personvalskandidater kunde även upplevas som problematisk på ett annat sätt. Det handlar om de fall när personvalskandidaterna var få, men ändå bereddes stor plats i mediet. Ansatsen att speciellt bevaka enskilda kandidater och det ringa antal kandidater som faktiskt fanns gjorde att man upplevde att dessa fick uppmärksamhet som betydligt översteg andra politikere. I dessa fall handlade det som en rättvisaspekt där man strävade efter att ge samtliga kandidater likvärdig uppmärksamhet. Genom strategin att speciellt ge uppmärksamhet åt enskilda personvalskandidater upplevdes detta ideal svårt att leva upp till.

"Det var svårt att förhålla sig till de personvalskandidater som fanns eftersom de var så få. I och med detta så blev de exponerade mer än övriga kandidater. Dessutom var detta uttalat från tidningens ledning. De ansåg att vi skulle bevaka de kandidaterna mer och att de andra liksom fick skylla sig själva." (reporter, tidning)

Det olika sätten att förhålla sig till personvalskandidater grundar sig på olika synsätt på vad personvalsjournalistiken skall syfta till och vilka uppgifter man bör uppfylla. På de redaktioner som följde den ovan beskrivna linjen att försöka lyfta fram de kandidater som fanns såg man sin uppgift, i relation till kandidaterna, som att presentera dessa för sin publik.

"Vår roll inför läsarna är att förklara vad som skiljer de olika kandidaterna åt." (reporter, tidning)

"Ja, det vet jag inte, man kan ju diskutera vad vår uppgift är där och vår uppgift är där att beskriva så många människor som möjligt, åtminstone de som är intressanta och som har en möjlighet. Vi kan ju inte gå ned på vilken nivå som helst. Men att beskriva dem som har, som vi upplever som en realistisk möjlighet att komma in och bryta igenom och ta en röst. Och spännande människor. Beskriva dem för läsarna och sen får ju de välja." (redaktionschef, tidning)

På en av de orter där journalisterna intervjuats skapade en politisk strid inom ett av partierna en utveckling som medförde att ett flertal politiker under valrörelsens gång började bedriva mycket aktiva personvalskampanjer. Detta medförde naturligtvis att bevakningen av valrörelsen på detta sätt kom att fokuseras mer på enskilda kandidater än bara på politiska partier. I detta fall representerade de olika kandidaterna olika politiska riktningar inom samma parti. Att speciellt bevaka kandidater istället för bara partier hade alltså andra funktioner som inte direkt kan relateras till det nya personvalssystemet. Här upplevdes dock fokuseringen på enskilda kandidater snarare än politiska partier som en livgivande injektion i den politiska journalistiken. Att bevaka en livaktig politisk debatt upplevdes som roligare än en förutsägbar valrörelse full av välkända politiska argument. Detta är naturligt. Med det handlade även om de möjligheter som bevakning av enskilda personers agerande skapade för den politiska journalistiken.

"Detta hade att göra med att kandidaterna blev intressantare än ett anonymt parti. Detta gällde ju även en del av de kandidaterna en bit ned på listorna. Inom exempelvis socialdemokratin var det en person långt ned på listan som fick mest personvals röster. Det blev mycket roligare att bevaka valet den här gången. Det blev mycket roligare eftersom det blev debatter runt de personvalskandidater som fanns. Det blev liksom partier inom partierna. Kommunvalet fick plötsligt liv när det visade sig att olika personer stod för olika saker inom socialdemokratin." (reporter, tidning)

I andra fall upplevdes bevakningen av enskilda politiska kandidater som mycket problematisk. Eftersom man strävade efter att ge samtliga politiska partier likvärdig uppmärksamhet såg man bevakningen av enskilda kandidater som vansklig. Genom att speciellt lyfta fram enskilda kandidater skulle också vissa partier fått mer utrymme än andra. En annan aspekt av detta gäller rädslan att genom att bevaka kandidater gå vissa kandidaters ärenden. D v s att de kandidater som har ekonomiskt stöd därigenom skulle getts möjligheter att "köpa sig" utrymme i medierna. Det journalistiska oberoendet upplevdes som mycket viktigt. För att försöka säkerställa detta valde man i flera fall att helt ignorera de kandidater som bedrev egna kampanjer. På detta sätt upplevde man sig ha större möjligheter att bedriva en rättvis politisk journalistik, med en god representation av partierna.

"Beträffande vilka kandidater som skulle lyftas fram bedömde vi själva på redaktionen vilka som var intressantast att lyfta fram utifrån den fråga som vi diskuterade. Så vi utgick från sakfrågan samt att representationen bland partierna skulle vara bra." (reporter, TV-station)

"De kandidater som vi lyfte fram inför regionvalet som jag pratade om innan, de hade inte alls något med personvalet att göra. Några hade personvalskampanj och andra hade det inte, så det var inte därför vi lyfte fram dem." (redaktionschef, tidning)

På dessa redaktioner var man noga med att framhålla sin roll som oberoende medium som inte låter sig påverkas av enskilda jippon eller andra typer av aktiviteter. Man såg som sin uppgift att täcka in hela det politiska fältet.

"Vår roll ser jag som att lyfta fram även de kandidater som inte har egna personvalskampanjer. Annars skulle det bli väldigt märkligt om vi bara gick på utspel. Det gjorde inte vi. Däremot så blev det mycket personvalskampanjer som ett resultat av omständigheterna." (reporter, tidning)

Personvalet som nyhetshändelse

Både på de redaktioner som såg som sin roll att speciellt bevaka de kandidater som bedrev egna kampanjer och de som inte gjorde detta fanns dock en gemensam syn på de personvalskandidater som fanns - deras värde som nyheter. I och med att personvalet 1998 var det första i sitt slag i Sverige kunde de kandidater som aktivt bedrev egna kampanjer betraktas utifrån sitt unika slag. Och det oväntade och unika är ju alltid nyheter (se t ex Hvitfelt, 1989).

"De fick bedömas liksom allt annat utifrån sin dagsaktualitet. Vi utgick från det oväntade mycket, det unika. Så man hade mycket större chans att få utrymme i medierna om man tyckte nåt eller gjorde nåt än om man inte gjorde nånting. Men det är klart att vi avstod från massor av inbjudningar och jippon och andra saker och personvalsaktiviteter." (redaktionschef, TV-station)

"Vi tog upp några personvalskandidater som antingen hade en mycket omfattande kampanj och som körde hårt i valrörelsen eller som mer eller mindre hade blivit petade ur sitt parti. Och då lyfte vi fram den p g a deras nyhetsvärde, att deras petning var anmärkningsvärd eller p g a att de verkligen gick in för att använda institutet personval mycket kraftigt." (redaktionschef, TV-station)

På detta sätt kunde man låta strikta nyhetsvärderingsprinciper styra bevakningen av kandidaternas aktiviteter. Trots den tveksamhet inför personvalet och den politiska journalistikens utgångspunkter, som många av de intervjuade journalisterna gett uttryck för, fanns också uttryck för personvalet som möjlighet att använda sig av en nyare typ av journalistik. Mer personifiering, mindre strikt politisk bevakning, mer lokal förankring var något som lyftes fram som möjliga sätt att förändra den traditionella valbevakningen. Av de journalister som såg detta som en möjlighet att föra den politiska journalistiken närmre publiken upplevdes detta som en positiv utveckling. Man var dock tveksam till huruvida detta verkligen kan kopplas till det förändrade politiska systemet eller om det bara är en del av en journalistisk trend som skulle utvecklats även utan personvalet.

"Men vi började i alla fall under sommaren med att ha porträtt av "partiledarna" här. Och då hade vi sju måndagar tror jag att det var. Och det var ganska personliga porträtt, det var liksom inte så mycket om politik utan det handlade mer om varifrån de kom och hur de var uppvuxna och så. Och det kanske man kan säga, ja, det kanske vi hade gjort även om det inte hade varit nåt personval va, men det var lite mer med den inriktningen." (redaktionschef, tidning)

"Vi ville att läsaren skulle lära känna mer än politikern. Utanför det rent ideologiskt-politiska. Det hade man inte gjort utan personvalet...eller så hade man det...Det ligger också lite i en journalistisk trend. Att man lyfter fram en massa ovidkommande saker och så skyller man på personvalet. Det är lite en journalistisk trend att jobba så." (reporter, tidning)

Denna utveckling sågs dock inte med odelat positiva ögon. Den journalistiska trenden och dess samspel med en utveckling mot en politik med mer personlig inriktning sågs av vissa journalister som en fara för den politiska journalistiken.

Resp: - "Och jag tror att det blir jobbigare och jobbigare för oss journalister att fokusera på vilken politik de egentligen står för. Det kommer att bli lättare för oss att falla i den färan. Och journalistiken över lag blir ju mer och mer personfixerad och det hjälper ju inte mot det här."

Int: - "Varför blir den det?"

Resp - "Det vet jag inte eller jo, det vet jag. Därför att människor tycker om att läsa om andra människor helt enkelt." (redaktionschef, tidning)

3.2. Den egna rollen

Ovanstående resonemang om hur man sett på begreppet personval och de kandidater som på olika sätt agerat i valrörelsen 1998 har sin utgångspunkt i ett antal olika frågor. En gäller synen på den egna yrkesrollen som journalist och på journalistikens roll i samhället. Gentemot denna fråga finns lite olika sätt att förhålla sig. Det finns också ett antal olika aktörer att förhålla sig till. Den första gäller det egna mediet och de strategier som formulerats inom detta. De riktlinjer som funnits för hur personvalet skulle bevakas har i vissa fall satt upp tydliga ramar för hur den

enskilda journalisten kunnat agera. En annan aktör är publiken. I detta fall gäller frågeställningarna kring vilken roll man bör inta inför denna. Vilken information bör finnas tillhanda? Hur skall urvalskriterierna för journalistiken se ut för att bäst uppfylla publikens krav? På de redaktioner där de intervjuade journalisterna arbetar fanns olika sätt att förhålla sig till de ovanstående aspekterna.

Journalistik som spegel eller aktör?

En faktor som varit av betydelse är huruvida det på redaktionen fanns en uttalad strategi för hur man skulle förhålla sig rent konkret till personvalskandidaternas kampanjer och till personvalet i stort. I de fall där man explicit talat om att det fanns en uttalad policy har denna gått ut på att man skulle ge utrymme åt de politiker som aktivt satsade på personvalet. Detta innebär att man såg sig spegla en faktisk förändring av det politiska systemet.

"Så vi försökte förhålla oss kritiska men var samtidigt medvetna om att "nu exponerar vi honom igen". Och valrörelsen styrde liksom sig själv, vi gick inte in och försökte styra, vi satte inte dagordningen." (reporter, tidning)

På de redaktioner som gick efter denna linje såg man vissa problem med detta sätt att förhålla sig till de kandidater som inte bedrev kampanjer. Man upplevde här att denna strategi till viss del medförde en orättvis bevakning i och med att de kandidater som inte bedrev egna kampanjer inte uppmärksammades i samma utsträckning. Man ansåg dock att rollen som medium inte innebär att försöka skapa en "rättvis" verklighet som inte existerade. I journalistikens roll ligger inte, resonerade man, att tillrättalägga verkligheten inför publiken.

"Det är svårt att hitta ett rättvist perspektiv. Och om vi skulle lyfta fram dem mer som inte har kampanjer så skulle det ju bli att vi driver valrörelsen åt dem. Och det är ju inte heller meningen." (reporter, tidning)

I vissa fall var denna strategi klart uttalad av ledningen. I de fallen fick man, som enskild reporter, rätta sig efter detta även om den personliga åsikten om hur journalistiken skall bedrivas inte sammanföll med detta.

"Vi försökte behandla alla likadant. Det var det som var vår intention från början. Men vi släppte på det efterhand eftersom man från tidningens ledning uttryckte att personvalet i sig var intressant och att vi skulle bevaka det. Så därför blev det att vi studerade enskilda kandidater och studerade hur de kunde gå tillväga." (reporter, tidning)

"Jag vet väl i och för sig att det lades en del vikt vid det så att säga...det är väl min spontana uppfattning. Det skulle väl inte inkräkta på nyhetsplats, men det fanns en önskan från tidningsledningen så att säga...att det var en viktig fråga. Med personvalet." (reporter, tidning)

Citaten ovan visar hur mediernas ledning i vissa fall aktivt har uppmuntrat eller ålagt journalisterna att lägga större vikt vid personvalet och enskilda kandidater än vad som kanske varit deras egen journalistiska bedömning. Ett dylikt inflytande på det redaktionella materialet kan ha funnits även på de redaktioner där man haft andra strategier för att handskas med personvalet. Anledningen till att detta inte kommit fram på samma sätt i intervjuerna kan vara

beroende av att journalisternas egen uppfattning stämt överens med den uppfattning som ledningen haft. Det är i alla fall synligt att i de fall där man från mediets ledning har gett uttryck för en viss åsikt har bevakningen också styrts i riktning mot att svara mot denna åsikt. De journalistiska resonemangen från reporterna har här fått ge vika för den linje som formulerats av ledningen.

Ovanstående perspektiv handlar om att tala om för publiken hur det faktiskt såg ut. Vissa kandidater bedrev kampanjer. Andra gjorde det inte. Genom att man eftersträvade att spegla verkligheten på ett så objektivt och korrekt sätt som möjligt var tanken att man skulle ge sin publik den bästa möjligheten att ta ställning till politiken. Detta är dock inte det enda sättet att se på sin roll som journalist. Samma grundläggande ideal ligger bakom det andra förhållningssättet - att aktivt gå in och styra den bild av verkligheten som man förmedlade. Detta har man avsett göra genom att lyfta fram även politiker som inte själva bedrivit egna valkampanjer. Genom detta såg man sig ge en mer korrekt verklighetsbeskrivning än den som enskilda politiska utspel kunde ge. Man försökte här utifrån sitt eget journalistiska omdöme mejsla fram de frågor och politiker som gav publiken den mest relevanta informationen. Eftersom man i egenskap av journalist hade tillgång till mer information än allmänheten såg man sitt uppdrag som att använda denna för att tillhandahålla information som publiken inte kunde få tag på egen hand. Denna strategi handlar också om att ta makten över dagordningen. Man såg det som att det är journalisterna som skall bestämma vilka perspektiv som skall lyftas fram och vilka frågor som skall ställas, inte politikerna. I botten av denna inställning finns även rädslan att bli köpt av resursstarka politiker. Istället för att riskera detta ville man själv välja vilka politiker som var mest kompetenta att uttala sig i en viss fråga.

"Vi utgick som vi alltid har gjort från den enskilda frågan och de politiker som är bäst insatta i den och som bäst kan svara på den." (reporter, TV-station)

"Vi hade som sagt bestämt oss redan tidigt att vi skulle bestämma vilka frågor vi skulle ta upp och inte låta några politiska utspel bestämma." (reporter, tidning)

Den policy man haft på redaktionen är en viktig faktor i förståelsen för hur man arbetat i bevakningen av personvalet. De två huvudsakliga strategier som framkommer handlar om huruvida man skulle spegla den faktiska förändringen av politiken (i den mån det fanns någon) eller om man som journalist mer aktivt skulle styra den bild av verkligheten man presenterade för sin publik. Bakom båda förhållningssätten finns ett demokratiideal och tankar om hur man bäst skall presentera en rättvisande bild av valrörelsen för sin publik. Att spegla verkligheten sågs av en del redaktioner som det rimligaste sättet att hantera det nya politiska systemet. Att själva gå in och göra urval föredrogs av andra.

Publiken

Ovanstående resonemang handlar bland annat om hur man i vissa fall ifrån mediernas ledning kunnat komma med explicita önskemål eller rekommendationer om hur den politiska journalistiken skulle bedrivas. Men det handlar även om hur man som enskild journalist såg på sin relation till sin publik. Publiken betonas i de flesta fall som den egentliga uppdragsgivaren. Det är för deras skull man finns till och för dem man skall rapportera. Samtidigt finns (i de kommersiella mediernas fall) publiken som en kund vars behov måste tillfredsställas om de skall

fortsätta välja att ta del av just det mediet. Deras önskemål och behov skall sättas i första rummet. I relation till personvalet och kandidaterna fanns en grundläggande fråga; skall information tillhandahållas om så många olika kandidater som möjligt så att mediepubliken själva kan göra ett val vem man vill rösta på? Eller skall man helt lämna kampen om utrymmet till politikerna själva? På några redaktioner resonerade man utifrån den förstnämnda logiken och betraktade information om vilka kandidater som fanns att rösta på som en del av publikens behov.

Typen av medium är en annan faktor som påverkade resonemanget kring hur man skulle förhålla sig i valrörelsen.

"Vi är ju ett Public Service-företag, men trots det så kan ingen komma och säga åt oss vad vi skall göra. Vi har ett informationsansvar, ett moraliskt informationsansvar. Jag tycker att om man tänker utifrån lyssnarna så är vår viktigaste funktion att presentera de ideologiska skillnaderna mellan partierna, vad partierna egentligen representerar." (reporter, radiostation)

Politiker och partier

En annan typ av aktör att förhålla sig till är politikerna. Man är också mycket noga med att poängtera att det är journalisterna och inte politikerna som styr vad som rapporteras i mediet. I detta finns flera aspekter. Dels den ovan nämnda aspekten av att vara den som sätter dagordningen. Alltså dem som väljer ut vilka problem och perspektiv som skall nå mediets publik. I relation till politikerna var det vanligaste förhållningssättet att mycket noga påpeka att det var journalisternas mandat att styra urvalsprocessen - inte politikernas.

"Beträffande vilka kandidater som skulle lyftas fram bedömde vi själva på redaktionen vilka som var intressantast att lyfta fram utifrån den fråga som vi diskuterade. Så vi utgick från sakfrågan samt att representationen bland partierna skulle vara bra." (reporter, TV-station)

Citatet ovan pekar mot en mycket viktig aspekt av denna problematik. Det handlar om representationen av de politiska partierna som den allt överskuggande aspekten av den politiska journalistiken. Traditionellt har man försökt fördela uppmärksamheten rättvist mellan partierna. I valrörelsen 1998 adderades ytterligare en aspekt till detta. Förutom att beakta partiernas representation var man även tvungen att beakta kandidaternas rättvisa fördelning. Vilket, i vissa fall, upplevdes som ett problem.

"Nu sände ju vi 5-6 program och har 54 kommuner att bevaka och 7 partier inom varje kommun och man måste ju bara lägga ned att bevaka alla de här personerna och politikerna. Det enda man kan göra är att plocka ut de som man själv tycker är intressanta." (reporter, TV-station)

En intressant aspekt av den här frågan är att den visar att medierna till stor del fortfarande ser partier som det politiska systemets minsta enheter. Medan man, i demokratins namn, talar om vikten av att lyfta fram även små partier finns inte samma synsätt på olika politiska aktörer inom partierna. Detta visar hur de intervjuade journalisterna i stor utsträckning fortfarande ser politikerna som en del av partistrukturen, och inte som enskilda individer i politiken.

Detta resonemang leder över till ett annat problem som upplevdes med att speciellt bevaka enskilda kandidater. Det gäller det faktum att det främst var kandidater från vissa partier som

agerade. Det fanns en rädsla att speciellt lyfta fram kandidater med egna kampanjer eftersom man då också hade exponerat vissa partier mer än andra. Medvetenheten om detta gjorde att man på redaktionerna inte framhävde ambitionen att lyfta fram de kandidater speciellt som drev egna kampanjer i den mån man i vissa fall hade önskat.

"Det är klart att vi kan ju inte göra grejer på henne varje gång. Vi gjorde ju ett par tre grejer på henne, men inte mer än att...hade det varit femtio politiker som slogs på det viset och allihop hade fått en eller två grejer då hade det ju blivit hundra artiklar, det är djävligt mycket. Hon kanske fick tre då för att hon var ensam. Men vi kan ju ändå inte skriva om henne varje vecka. Det hade blivit konstigt." (redaktionschef, tidning)

Som synes ovan har man på de olika redaktionerna använt sig av olika strategier för att hantera problematiken med att ge de olika partierna och kandidaterna så rättvist utrymme som möjligt. I vissa fall har man sett det mest rättvisa i att lyfta fram de politiker som aktivt ansträngt sig för att ta utrymme. I andra fall har man försökt stå emot de kampanjer som funnits genom att helt ignorera dem. I vissa ytterligare fall har man använt sig av medvetna motstrategier för att inte låta sig bli styrd av, den av politikerna satta, dagordningen. På dessa redaktioner var beslutsamheten stor att inte lyfta fram vissa medvetet profilerade kandidater. Det finns också en motvilja mot att låta partiernas listor bestämma vilka politiker som skulle lyftas fram. På dessa redaktioner kan man hitta motstrategier mot att följa å ena sidan den traditionella partistrukturen och å andra sidan personvalskandidaternas kampanjer. Ett exempel på en dylik motstrategi som användes på en redaktion är att man lottade mellan de kandidater som hade nummer 7 på valsedeln och mellan de olika politiska nivåerna och kommunerna i täckningsområdet för att få spridning mellan områden. Den för dagen lottade kandidaten ringdes sedan upp och fick redogöra för vem han/hon var och vilken politisk fråga han/hon såg som den viktigaste i valrörelsen. En annan strategi handlar om att helt enkelt frånga den valda turordningen och gå längre ned på listorna i sitt sökande efter kandidater.

3.3. Svårigheter och praktiska ting

Ovanstående avsnitt har främst behandlat aspekter av personvalsjournalistiken som funnits som abstrakta strategier på redaktionerna och i huvudet på personvalsjournalisterna. I diskussionen med de 16 journalisterna lyftes även fram en mängd rent praktiska svårigheter med att bedriva personvalsjournalistik. Dessa hänger ihop med ovanstående prioriteringsfrågor, men handlar även om saker som det faktiska valrörelsens utformning, typen av medium och redaktionella resurser.

Det frånvarande personvalet

Den faktor som kanske mest lyftes fram som avgörande för hur personvalsjournalistiken blev är den faktiska politiken. Denna upplevdes på olika sätt. Den mest generella upplevelsen av den faktiska politikens förändring är avsaknaden av förändring. Även om det på samtliga orter fanns kandidater som bedrev aktiva kampanjer gjorde flertalet det inte. Vilket medförde att valrörelsen tämligen lite skilde sig från tidigare valår. Valrörelsen upplevdes helt enkelt som marginellt annorlunda.

"Nej, det var ingen dramatisk skillnad. Jag har själv inte deltagit i någon valrörelse så här explicit tidigare så jag kan inte säga att jag har sådär väldigt mycket att jämföra med. Men däremot, allmänt sett, utifrån mina 25 års erfarenhet av journalistik så tyckte jag inte att valrörelsen var så anmärkningsvärt annorlunda. Att personvalet spelade så stor roll, det tror jag inte." (redaktionschef, tidning)

"Det var ingen stor skillnad mellan årets val och tidigare val, ingen stor förändring. En del kandidater hade lite aktiviteter för sig, gjorde tändsticksaskar med bilder av sig själva som de skickade till redaktionen. Men det var mest sånt som man fnissade åt och som många politiker fnissade åt själva, eller åt varandra. Några få var aktiva, det var väl nån folkpartist som lyckades ta sig in genom en aktiv kampanj." (reporter, radiostation)

Citaten ovan belyser att det på samtliga orter har funnits enstaka kandidater som bedrivit aktiva kampanjer. Dessa har i de flesta fall varit tillräckligt få för att upplevas som någon egentlig förändring av valrörelsen. Den förändring som funnits gäller främst ovan nämnda sätt att marknadsföra sig genom att enskilda kandidater, mot tidigare politiska partier, skickat kampanjmaterial, pressmeddelanden och insändare, i högre grad än vid tidigare val, genom en mängd olika kanaler. Dessa "faxkampanjer" (som en journalist kallade dem) förekom på samtliga orter.

"Nej, det var inget hårt tryck. Det var faktiskt nästan ingenting. Enda skillnaden var att det kom en del skriftligt material från enskilda politiker som tidigare istället kommit från politiska partier." (redaktionschef, TV-station)

På en del redaktioner, där man hade för avsikt att aktivt bevaka personvalet och de kandidater som fanns, upplevde man den sparsamma aktiviteten som en besvikelse. Intentionerna att göra en ordentlig bevakning av det nya valsystelet grusades genom att man upplevde att valrörelsen 1998 mycket lite skilde sig åt gentemot tidigare valrörelser.

"Men vi bestämde oss för att satsa väldigt mycket och vi skulle bevaka alltså personer som gjorde personvalskampanjer i stor omfattning. Det fick vi i stort sett lägga ned, vi gjorde några såna. Jag började lite med nån folkpartist som var först ute och sen tänkte jag fortsätta. Därför att det förekom i stort sett inga personvalskampanjer. Och de politiska partierna bojkottade ju det, jag skulle vilja säga att de saboterade hela personvalet. För att från de flesta partierna sa man ju att "ja, ja, vi förbjuder ju inte kampanjer för vi har ju ändå gått med på, vi har ju fattat beslutet. Men vi uppmanar inte och för oss är det partierna man väljer på" och i vissa partier, ja Vänsterpartiet är ju definitivt emot men även inom socialdemokratin, de anser att "det är vi som bestämmer listan. Här skall det inte komma några väljare och lägga sig i. De får välja på parti och sen är det vi som bestämmer." (redaktionschef, tidning)

En annan synpunkt på personvalet och valrörelsen 1998 gäller personvalet och de politiska nivåerna. De journalister som intervjuats i undersökningen arbetar samtliga på lokala medier som också är lokaliserade utanför Stockholm. Detta innebär inte att de inte bevakar rikspolitiken. Däremot ligger fokus för de allra flesta redaktionerna på den lokala politiken. En vanlig uppfattning var dock att personvalet främst fick genomslag på den rikspolitiska nivån. Till skillnad från den kommunala- och regionala nivån.

"Och, nej, jag tycker inte att den var annorlunda. Jag tyckte inte att personvalet fick det genomslaget...på riksplanet fanns det ju ett par, tre personer som var intressanta. Man insåg ju att det var några få som hade en möjlighet och de fick ju en del uppmärksamhet. Men på den kommunala sidan tyckte jag inte att det fick nåt genomslag alls." (redaktionschef, tidning)

Det närvarande personvalet

På vissa orter fann man dock att valet 1998 var ett annorlunda val gentemot tidigare. Här tyckte man att valrörelsen ändrades på ett sådant sätt att det förändrade arbetet för de politiska reporterna. I ett av dessa fall berodde förändringen på en intern politisk strid i ett av partierna på kommunalnivå. Här började valrörelsen som vanligt, men slutade som något annat.

"I början var det väldigt blygsamt med personvalsinslag. De som hade kampanjer var få och blev väldigt lite uppmärksammade. Men sen blev det som en trend i och med den här konflikten som gjorde att några politiker gick ut väldigt hårt med såna här krysskampanjer och då var det väl en del politiker som märkte att de som hade kampanjer fick ganska mycket uppmärksamhet och de blev lite nervösa då. Så det blev som en sån här bandwagon då som alla skulle med på. Så då helt plötsligt gick alla politiker ut och sa att de minsann hade personvalskampanjer. I början var det ju bara vissa som ville profilera sig men efterhand så blev det en massa okända politiker både inom partierna och för väljarna. Speciellt inom ungdomsförbunden." (reporter, tidning)

På denna ort blev den ordinarie politiska bevakningen av naturliga skäl personfixerad. I princip all politisk bevakning kom plötsligt att föras på individnivå. I detta fall sågs personfixeringen inte som ett negativt inslag i politiken (eller journalistiken) utan som en nyttig injektion i valrörelsen.

"Det hade att göra med att kandidaterna blev intressantare än ett anonymt parti. Detta gällde ju även en del av kandidaterna en bit ned på listorna. Inom exempelvis socialdemokratin var det en person långt ned på listan som fick mest personvalsstämmor. Det blev mycket roligare att bevaka valet den här gången. Nu blev det mycket roligare eftersom det blev debatter runt de personvalskandidater som fanns. Det blev liksom partier inom partierna. Kommunvalet fick plötsligt liv när det visade sig att olika personer stod för olika saker inom socialdemokratin." (reporter, tidning)

"Politiken var annorlunda på det sättet att politikerna tvingades agera mera. Tidigare kunde de sitta i godan ro och luta sig tillbaka på sina listor." (reporter, tidning)

Denna förändring kunde dock också upplevas som ett störande moment. Irritationen gällde dock inte politiker som mer aktivt började profilera sig gentemot väljarna (och journalisterna). Det handlade främst om hur politiker mer handgripligt försökte styra journalisternas arbete - t ex genom att personligen söka upp dem på redaktionen. Personvalet fick också till följd att det var fler politiker som bedrev en aktiv valrörelse gentemot medierna.

"Och sen alla politiker som ringde och kom upp hela tiden. Och även om de bara kom upp till redaktionen så innan man hade pratat med dem och liksom fått dem att gå, fått ut dem ur huset, så hade det gått ytterligare en halvtimme. Och det var som att tiden inte riktigt räckte till." (reporter, tidning)

Medieutrymme och resurser

Även andra rent praktiska faktorer fanns att ta hänsyn till. Ett liknande problem handlar om utrymme i mediet. Om man skulle täckt in de politiska kandidater som fanns och deras aktiviteter och dessutom bevakat den vanliga valrörelsen hade man snart riskerat att spräcka mediets utrymmesgränser. Åtminstone på de orter där den politiska aktiviteten bland personvalskandidaterna upplevdes som stor

"Nej, här valde vi ju att ta, vi tog ju samtliga som med förra årets valresultat skulle komma in i kommunfullmäktige. Det var vår tanke. Vi kunde ha gått, vi tänkte ju som jag sa, att vi skulle gått upp till hundra så att även fler som kunde komma in...men alltså det var såna svårigheter för det tar sån plats. Det här är ju oerhört grunt. Det är ju egentligen bara att de får säga nånting om varför du skall rösta på mig. Och ändå är det fyra sidor. Så att det är en utrymmeshistoria. Vi gav upp till slut och sa att vi får ta med dem som sitter där så har man i alla fall några att välja på." (redaktionschef, tidning)

Som synliggjorts ovan upplevdes ett av problemen med bevakningen av personvalet avsaknaden av resurser för att omfatta både den traditionella valrörelsen och den nya personvalsbevakningen. De politiska avdelningarna på redaktionerna och de politiska reportrarna (i den utsträckning det fanns sådana) har arbetat utifrån ett politiskt system bestående av ett ganska litet antal väl definierade politiska partier. Den främsta uppgiften uppgavs vara en rättvis fördelning av uppmärksamheten mellan dessa partier. I och med personvalsreformen och den förändring den innebar i valrörelsen 1998, upplevde man på de flesta redaktioner att det inte fanns möjlighet att utvidga den politiska bevakningen i den utsträckning som hade behövts för att göra en full täckning av personvalet. En faktor som spelade in i detta avseende var naturligtvis täckningsområdets storlek. För de medier, företrädesvis etermedier, som hade ett mycket stort täckningsområde upplevdes det som näst intill omöjligt att göra en fullgod bevakning av personvalet och dess aktörer. För att kunna ge uppmärksamhet åt personvalskandidaterna på samma sätt som man gör med de politiska partierna hade man behövt utvidga redaktionernas politiska avdelningar.

"Nu sände vi fem till sex program och har 54 kommuner att bevaka och sju partier inom varje kommun och man måste ju bara lägga ned att bevaka alla de här personerna och politikerna. Det enda man kan göra är ju att plocka ut de som man själv tycker är intressanta." (reporter, TV-station)

Kanske främst på de redaktioner vars intentioner var att verkligen bevaka personvalet upplevdes antalet kandidater som för stort för att kunna följas upp. Detta trots att journalisterna på de flesta orter såg valrörelsen 1998 som tämligen oförändrad jämfört med tidigare års valrörelser.

"Däremot kan jag erkänna, om jag skall var lite självkritisk, att jag inte tyckte att vi räckte ända fram när det gäller att presentera kandidater. Det är lite svårt för oss för om man tänker på det område som vi täcker så är det kort och gott Västra Götalands län och Hallands län, vilket innebär ungefär 55 kommuner. Sen är vi uppe och nosar lite på Jönköping, lite på Örebro och ganska mycket i Värmland. Så det är ett väldigt stort område med många kommuner. Så om man vill täcka hela det här området och dessutom vill ha en bra representation av riksdagspartierna så är det inte möjligt att låt alla komma fram som man kanske vill." (redaktionschef, tidning)

De flesta redaktionerna lade bevakningen av personvalet utanpå den ordinarie politiska bevakningen. För att göra en rimlig täckning av de personvalskandidater som fanns krävdes att bevakningen av den traditionella partiorienterade politiken inte blev lidande. Detta bl a av skälet att man ville försäkra sig om att man fullgjorde sin journalistiska plikt. Men även för att man, i vissa fall, höll fast vid en traditionell arbetsform som fungerat under tidigare valrörelser. För att täcka upp bevakningen av personvalet tog man till de resurser som låg utöver den ordinarie politiska journalistiken.

"Och sen är det ju så att många reportrar är engagerade i det där med att följa partiledarna i deras turnéer över landet. Så det fanns många traditionella inslag som har följt med sen tidigare valbevakningar. Och det här med personvalet kom in lite sent, har jag en känsla av. Så att...det är faktiskt en tanke som slår mig nu när vi pratar om det...för jag var ju liksom en extraresurs i valbevakningen, och extraresurs det innebär att jag inte...man kan säga såhär att de som var ute med partiledarna och gjorde partiledarintervjuerna, det var ju de ordinarie politikreportrarna. Och det var ju för att det kräver att man är inläst och sådär. Och det är väl nånting som är kul att göra också. Och sen kom det här med personvalet, det var liksom en sån där fråga som blev över lite och det kan väl ha bidragit till att jag tog över den på ett ganska sent stadium." (reporter, tidning)

Detta problem verkar ha uppkommit av den anledningen att personvalet inte sågs som en riktig del av valrörelsen. Personvalet "var liksom en sån där fråga som blev över lite". Den reporter som citeras ovan arbetar på en redaktion där det finns gott om resurser både i form av ekonomiska medel och personer. På många andra redaktioner var utgångspunkterna inte lika gynnsamma. Och i valet mellan att satsa på bevakning av personvalskandidater eventuellt på bekostnad av den traditionella (parti)politiken, eller att lägga upp den politiska bevakningen efter ett redan utprövat recept valde de allra flesta det senare.

4. Personvalet och journalistikens roll - sammanfattning och diskussion

Man kan i journalisternas redogörelse för hur de uppfattade och hanterade personvalet i valrörelsen 1998 se ett antal centrala resonemang som framkommit kring hur den politiska bevakningen av det första svenska personvalet blev till. Det första gäller betydelsen av själva begreppet personval och hur detta skulle hanteras. Det andra gäller synen på den egna rollen och hur man ser på sin uppgift i ett demokratiskt system och gentemot olika grupper i samhället. Det tredje gäller funderingar kring faktorer som man upplevde var bestämmande för de möjligheter man hade att bedriva personvalsjournalistik, bl a upplevelsen av hur valrörelsen tedde sig och olika faktorer på redaktionerna.

Inom dessa tre områden har de intervjuade journalisterna främst lyft fram det som de uppfattat som problem med personvalsjournalistiken, men det finns även exempel på hur man upplevt personvalet som en positiv faktor som bidragit till att vitalisera den politiska journalistiken och ökat möjligheterna att bedriva en journalistik som står människor nära.

Den första problematiken behandlade de problem man stötte på beträffande begreppet personval, och angränsande begrepp som personvalskandidat och personvalskampanj. Denna frågeställning ger upphov till ytterligare frågor, som t ex vad en personvalskandidat egentligen är? Inom detta område upplevde man att en omfattande förvirring fanns, även bland politikerna, och att t ex

synen på vad en personvalskandidat är skilde sig åt mellan olika partier. I vissa partier hävdade man, enligt journalisterna, att samtliga valbara kandidater bedrev personvalskampanjer medan man i andra partier inte såg någon politiker på detta sätt. I den praktiska valrörelsen upplevde man skillnaden mellan politikerna i de olika partierna som tämligen marginell. Den osäkerhet som uppstod kring detta hanterade man främst genom att inte heller själv skapa en praktiskt hanterbar definition kring begreppet personval vilket gjorde att man också hade svårt att resonera kring bevakningen av persoalet. På vissa redaktioner såg man dock persoalet, och de kandidater som fanns, som en möjlighet att levandegöra den politiska journalistiken och låta politikerna komma närmre mediets konsumenter, och därigenom väljarna.

Det andra området som lyftes fram som centralt av journalisterna gäller synen på den egna rollen. Detta gäller både i generella ordalag om journalistikens roll och uppgift i samhället men även mer specifikt i relation till persoalet och olika grupper, t ex mediepubliken och politikerna. Kopplat till persoalet och bevakningen av valrörelsen gällde detta resonemang främst bevakningen av enskilda kandidater. Här framkom två huvudsakliga förhållningssätt. Det första gjorde gällande att journalistiken bör spegla verkligheten på ett så rättvisande sätt som möjligt vilket följaktligen gav att de personvalskandidater som faktiskt fanns borde bevakas. Detta förhållningssätt var dessutom i vissa fall explicit uttalat av mediets ledning. Det andra förhållningssättet gjorde gällande att man som journalist bör betona sitt oberoende gentemot politikerna och själv konstruera den bild av verkligheten man ger sin publik. Gemensamt för företrädare för båda gäller att man såg en fara i att vissa resursstarka kandidater gavs mer uppmärksamhet i mediet än andra, svagare, kandidater. Man utgick i sina resonemang kring sin roll som informationskanal för sin publik, men var också noga med att markera oberoende gentemot politikerna. I resonemangen kring journalistikens roll i valrörelsen betonades noga vikten av att ge rättvis uppmärksamhet åt de olika politiska partierna. Först när detta var gjort ansåg man sig ha fullgjort sitt journalistiska uppdrag. Bevakningen av kandidater tenderade alltså att komma i andra hand.

De praktiska faktorer som inverkat på hur bevakningen av persoalet gestaltade sig hade framförallt med redaktionella resurser att göra. Det handlar här om både tillgångar i form av personer, men även i form av utrymme i mediet. Om man skulle ha bevakat de politiker som sade sig ha personvalskampanjer hade varken antalet reportrar eller antalet sidor/sändningstiden räckt till. Det här kan förstås även kopplas till den osäkerhet som tidigare dryftats kring betydelsen av begrepp som personvalskampanj eller -kandidat. Av vissa partier utpekades enligt journalisterna i princip samtliga valbara kandidater som personvalskandidater. En annan faktor som styrde det här resonemanget berör det faktum att man fortfarande såg en rättvist fördelad partirepresentation som en demokratiskt korrekt journalistik. Först när partiernas representation är rättvist fördelad såg man sig ha fullgjort sitt uppdrag. Detta talar alltså för att journalisterna fortfarande betraktar det politiska systemet som en konstruktion vars minsta byggsten är politiska partier. Och eftersom man på flera håll upplevde att det område man hade att bevaka var alltför stort för att man överhuvudtaget skulle kunna göra en tillfredsställande bevakning av valrörelsen, gjorde man bedömningen att istället fortfarande utgå från politiken som konstruerad främst av politiska partier och se till att denna representation blev rättvist genomförd. På detta sätt kom bevakningen av kandidater att prioriteras lägre än bevakning av partierna både beträffande vilket utrymme i mediet de fick, men även beträffande *hur* man skulle bevaka kandidaterna och av vem bevakningen skulle skötas. Persoalet och de kandidater som fanns på de respektive orterna lät

man komma fram först när man tillgodosett partirepresentationen på ett sätt man ansåg korrekt. På detta sätt kom personvalskandidaterna i valet 1998 främst att ses som nyhetshändelser av medierna. I den mån man fann kandidaterna intressanta var det i många fall där man såg en spektakulär händelse bakom kandidaten - att han/hon blivit petad ur sitt parti, blivit utmanövrerad från sin ordinarie plats på partiets lista, drev en speciell och spektakulär kampanj e d.

En ganska samstämmig bild av de intervjuade journalisterna var att de sade sig uppleva att 1998-års valrörelse skilde sig ganska litet från tidigare valrörelser. Journalisterna är alla verksamma vid lokala medier vars främsta bevakningsområde är den egna kommunen eller regionen och man tyckte inte att personvalet fick något större genomslag på den lokala nivån. I riksdagsvalet däremot upplevde man att det fick sitt egentliga genomslag. Inställningen till informationen om regelverket bakom personvalet och de rättigheter och skyldigheter man har som medborgare var bland alla de intervjuade journalister okomplicerad. Man såg sin roll som informationskanal i det här avseendet som självklar. Avsaknaden av aktiva personvalskampanjer upplevdes, naturligt nog, som ett hinder i möjligheten att bedriva en aktiv personvalsjournalistik. I de fall där det faktiskt fanns personvalskandidater var flera journalister mycket noga med att påpeka att man själv gjorde sina egna journalistiska bedömningar framförallt med utgångspunkt i sakfrågor och ideologi. Det fanns här ett uttalat motstånd mot att bevaka enskilda kandidater. På så sätt såg man risken som mindre att man som medium skulle ge redan röststarka politiker möjlighet att köpa sig utrymme i medierna. I intervjuerna med journalisterna framkommer det tydliga tecken på att man på redaktionerna haft ganska klara uppfattningar om hur man som journalist bör agera i den traditionella politiska bevakningen och vilken journalistikens roll bör vara. I relation till personvalsjournalistiken är denna uppfattning något luddigare. Inte desto mindre formulerar man sig utifrån journalistiska ideal och principer som utgår från i princip två stycken relationer. Den första handlar om journalisternas relation till politiker. Här är man noga med att markera oberoende och styrka gentemot dessa. Den andra gäller mediets politik, vilka till viss del kan sägas vara desamma som väljarna. Här sätter man mediets demokratiska funktioner främst och publiken/väljarnas möjligheter att själva göra ett kritiskt och aktivt val mellan de politiker som står till buds. I argumentationen kring införandet av personvalsreformen togs på samma sätt väljarens möjligheter till ett aktivt deltagande i den demokratiska processen som huvudargument (SOU 1993:63). Här lyftes bl a ett antal centrala argument fram. Ett handlade om kontakten mellan väljare och valda. (se tex Holmberg, 1993). Ett annat argument handlade om könsrepresentationen i riksdagen och de kvinnliga väljarna. (se t ex Wängnerud, 1993, Oskarsson/Wängnerud, 1995). I ett personvalssystem ansågs valen bli mer direkta än i ett system där man väljer på partier. Man ville, med personvalsreformen, öka väljarnas känsla av att vara delaktiga i den demokratiska processen men även bryta den traditionella maktdominansen i politiken. Införandet av personvalssystem sågs som ett sätt att komma åt båda dessa problem, som handlar om väljarna och deras roll i det politiska livet (SOU 1993:63).

Även representativitetstanken har funnits bakom argumenten för införandet av personvalsreformen 1998. Man skulle alltså kunna säga att en av tankarna med personvalsreformen var att föra de folkvalda närmre väljarna och att ge människor möjligheten att i större utsträckning välja politiker som företräder just deras intressen.

Den förmodligen viktigaste kanalen när det gäller medborgarnas kunskaper och kännedom om sina folkvalda och kandidater är medierna (se t ex Johansson 1997). I personvalssammanhang, när kandidaterna agerar på egen hand blir mediernas roll i valrörelsen och den demokratiska

processen än viktigare - och annorlunda. Även enskilda politiska kandidater är plötsligt en del av mediernas bevakningsområde.

Tydligt är att det, i den svenska valrörelsens första personval 1998, funnits en stor osäkerhet inom journalistkåren kring hur man skulle hantera personvalet och de kandidater som drivit egna kampanjer. Osäkerheten har främst bottnat i en rädsla att förlora sin autonomi gentemot politikerna. Många journalister hävdar mycket bestämt att det fortfarande är de som bedömer vilka politiker som är mest lämpade att lyftas fram och ges utrymme, och det finns en tydlig motvilja mot att låta kandidater med egna kampanjer komma fram i medierna. På vissa redaktioner fanns dock åsikten att kandidater bör lyftas fram, främst med motivet att man ville bryta dominansen av den traditionella makthierarkins företrädare - vita medelklassmän i medelåldern. Genom att istället prioritera kandidater med egna kampanjer, främst de som representerar andra grupper i samhället, ville man bidra till uppluckringen av de traditionella politiska maktstrukturerna.

Journalisternas resonemang kring personvalsjournalistiken och de problem man upplevt sig ha handlar bl a om osäkerheten kring vad personval egentligen är. Den brist på klara definitioner, även inom politiken, kring vad begreppet personval omfattar har, ansåg man, försvårat för journalisterna att bevaka personvalet. Man var också rädd att tappa sin integritet gentemot de kandidater som genom sponsring eller andra ekonomiska tillgångar bedrivit kampanjer. Med ovanstående resonemang i bakhuvudet visade många av de intervjuade journalisterna en motvilja mot att bevaka politiska händelser och kandidater relaterade till personvalet. Den osäkerhet och ovilja som fanns på de flesta redaktioner gjorde att man hellre behandlade valrörelsen som man gjort med tidigare valrörelser - med utgångspunkt i de politiska partierna.

Slutligen skulle man kunna göra ett antal sammanfattande punkter för att summera vad intervjuerna med de 16 journalisterna kunnat lära om hur valrörelsen 1998 och det första svenska personvalet upplevdes på 12 redaktioner.

- **Man var, på redaktionerna, osäker på vad begreppet personval stod för samt vad som utmärker en personvalskandidat.**
- **Journalisterna såg som sin uppgift att huvudsakligen informera om personvalets existens samt om de regler som styr hur man som väljare kan agera.**
- **Den främsta demokratiska uppgiften, för journalisterna, ansågs vara att ge likvärdig uppmärksamhet åt de politiska partierna.**
- **Många journalister upplevde en rädsla att bli "språkrör" åt enskilda kandidater.**
- **Bevakningen av personvalskandidater gavs främst utrymme när den traditionella politiska bevakningen var fullgjord. Därför kom personvalskandidaterna i andra hand i bevakningen av valrörelsen.**
- **Personvalet var, för journalisterna, främst intressant på grund av sitt nyhetsvärde (exempelvis personstrider inom partierna, spektakulära jippon etc).**

Bakom införandet av personvalsystem i Sverige fanns tankar om ökat deltagande i den demokratiska processen. De folkvalda skulle föras närmre väljarna. Man ville även bryta den

traditionella dominansen av vissa kategorier människor bland de folkvalda. Oskarsson/Wängnerud (1995) har t ex visat att kvinnliga riksdagsledamöter tenderar att intressera sig för andra politiska områden än sina manliga kolleger. Det finns anledning att tro att liknande skillnader mellan olika ledamöters intresseområden skulle finnas även vid andra skiljelinjer; mellan olika åldersgrupper, olika utbildningstyper, olika uppväxtmiljöer. Personvalet har setts som ett sätt att ge väljarna en möjlighet att i större utsträckning hitta kandidater som motsvarar deras egna åsikter. Med detta i bakhuvudet innebär den osäkerhet bland journalisterna inför det svenska personvalssystemet en risk för att de nya representanterna för det politiska systemet, som förmodades bli frukten av det nya personvalssystemet, inte kommer att nå ut till väljarna. Genom rädslan för att tappa i autonomi kan journalisterna bidra till att bevara det politiska system som personvalet var tänkt att innebära en förnyelse utav.

Referenslista

- Holmberg, S, (1993) "Nuvarande valsysteem: minskande personkännedom och få personröster" ur Westerståhl, J, (red) (1993), *Person och parti - studier i anslutning till Personvalskommitténs betänkande Ökat personval*, (SOU 1993:63),
- Johansson, Bengt (1998) *Nyheter mitt ibland oss: kommunala nyheter, personlig erfarenhet och lokal opinionsbildning*, Göteborg, Institutionen för Journalistik och Masskommunikation, Göteborgs Universitet
- Oskarsson M/Wängnerud L, (1995) *Kvinnor som väljare och valda - om betydelsen av kön i svensk politik*, Studentlitteratur, Stockholm
- Westerståhl, J, (red) (1993), *Person och parti - studier i anslutning till Personvalskommitténs betänkande Ökat personval*, (SOU 1993:63),
- Wängnerud, L, (1993) "Kvinnliga riksdagskandidater - vem lägger märke till att de finns?" ur Westerståhl, J, (red) (1993), *Person och parti - studier i anslutning till Personvalskommitténs betänkande Ökat personval*, (SOU 1993:63),

**PUBLIKATIONER UTGIVNA AV INSTITUTIONEN FÖR
JOURNALISTIK OCH MASSKOMMUNIKATION (JMG)**

Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG) har två publikationsserier:

- JMG:s bokserie: Göteborgsstudier i journalistik och masskommunikation
- JMG:s arbetsrapportserie: Arbetsrapporter från Institutionen för journalistik och masskommunikation

Redaktörer för JMG:s bokserie och arbetsrapportserie är professorerna Kent Asp och Lennart Weibull. Publikationer i de två serierna säljs genom institutionens försorg. Beställningar kan ske på den talong som finns efter publikationsförteckningen.

Mellan 1991 och 1994 utgavs även en särskild rapportserie. Titlarna i den finns förtecknade separat.

JMG:s bokserie

Göteborgsstudier i masskommunikation (1980 -- 1990)

1. Lennart Weibull (1983) *Tidningsläsning i Sverige*. Stockholm, Liber. 521 sid.
2. Anders Ohlsson (1989) *Politiska nyheter till nytta och nöje*. Almqvist & Wiksell International, Stockholm. 350 sid.
3. Lennart Weibull, Karin Björkqvist (1989) *Dagspressen och dess läsare*. Stockholm, Almqvist & Wiksell International. (slut)

Göteborgsstudier i journalistik och masskommunikation (1990 –

(Pris: 200 kr plus moms och porto)

1. Robert Burnett (1990) *Concentration and Diversty in the International Phonogram Industry*. (slut)
2. Roger Wallis (1991) *Internationalisation, Localisation & Integration*.. 281 sid.
3. Ronny Severinsson (1994) *Tidningar i konkurrens. Dagstidningarnas agerande på lokala läsarmarknader i Västergötland 1950 - 1985*.
4. Bo Reimer (1994) *The Most Common of Practices. On Mass Media Use in Late Modernity*. Almqvist & Wiksell International. Stockholm. (slut)
5. Ulf Wallin (1995) *Vad fick vi veta? En studie i svenska nyhetsmediers rapportering åren före folkomröstningen om EU*.
6. Lennart Weibull och Charlotta Kratz (red) (1995) *Tidningsmiljöer. Dagstidningsläsning på 1990-talet*.
7. William Borden (1995) *Power Plays. A Comparision Between Swedish and American Press Policies*.
8. Admassu Tassew (1995) *Reporting a Pandemic. A Comparative Study of AIDS News Coverage in African and European Dailies*.
9. Monika Djerf Pierre (1996) *Gröna nyheter. Miljöjournalistiken i televisionens nyhetessändningar 1961 – 1994*.
10. Tomas Andersson Odén (1996) *Principer på pränt. En studie av redaktionella mål inom den svenska dagspressen*. Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs unviersitet

11. Margareta Melin-Higgins (1996) *Pedagoger och spårhundar. En studie av svenska journalisters yrkesideal*. Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
12. Maria Elliot (1997) *Förtorendet för medierna. TV, radio och dagspress i allmänhetens ögon*. Institutionen för journalistik och masskommunikation. Göteborgs universitet.
13. Kent Asp, Bengt Johansson och Larsåke Larsson (1997) *Nära nyheter. Studier om kommunaljournalistik*. Institutionen för journalistik och masskommunikation. Göteborgs universitet.
14. Carlsson, Ulla (1998) *Frågan om en ny internationell informationsordning. En studie i internationell mediepolitik*. Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.
15. Johansson, Bengt (1998) *Nyheter mitt ibland oss. Kommunala nyheter, personlig erfarenhet och lokal opinionsbildning*. Institutionen för journalistik och masskommunikation. Göteborgs universitet.
16. Wallin, Ulf (1998) *Sporten i spalterna. Sportjournalistikens utveckling i svensk dagspress under 100 år*. Institutionen för journalistik och masskommunikation. Göteborgs universitet.
17. Larsson, Larsåke (1998) *Nyheter i samspel. Studier i kommunjournalistik. Institutionen för journalistik och masskommunikation*. Göteborgs universitet.
18. Weibull, Lennart och Ingela Wadbring /red/ (1998) *Publik och medier 1996/1997. Särtryck av artiklar om medier ur SOM-rapporterna nr 18 och 19*. Institutionen för journalistik och masskommunikation. Göteborgs universitet.
19. Lindstedt, Inger (1998) *"Till de unga, till dem som ämna bliva tidningsmän". Handböcker i journalistik*. Göteborgs universitet.
20. Dahlén, Peter (1999) *Från Vasaloppet till Sportextra. Radiosportens etablering och förgrening 1925 – 1995*. Stockholm: Stiftelsen Etermedierna i Sverige.
21. Löfgren Nilsson, Monica (1999) *På Bladet, Kuriren och Allehanda. Om ideal och organiseringsprinciper i den redaktionella vardagen*. Göteborgs universitet.
22. Wadbring, Ingela och Weibull, Lennart /red/ (2000) *Tryckt. 20 kapitel om dagstidningar i början av 2000-talet*.
23. Andersson Odén, Tomas (2000) *Skaraborgar'n och Spionen. Tidningar i Västra Götaland genom 250 år*.
23. Ghersetti, Marina (2000) *Sensationella berättelser. En studie av nyheter från Angola 1987 och om Prinsessan Diana 1997 i dagstidningar, radio och TV*.

JMG:s rapportserie (avslutad 1994)

Rapporter från Avdelningen för masskommunikation

1. Lennart Weibull (1984) *Dagspress och etermedier i Sverige 1979-1983*. (slut)
2. Jan Strid och Lennart Weibull (1984) *Läsvanor och Läsintressen. 1979-1983*. (slut)
3. Ingela Strid och Lennart Weibull (1984) *Annonbladsläsning i Sverige*.
4. Ronny Severinsson (1985) *Publiken möter kabel-TV*. (slut)
5. Lennart Weibull (1985) *Närradiolyssnandet i Stockholm 1984*. (slut)
6. Bo Reimer och Lennart Weibull (1985) *Dagspress på arbetsplatsen*.

7. Informatörer i Sverige: Arbetsmarknad Framtidsutsikter (1986) Utdrag ur utredningen om informationsutbildning i Sverige (UHÄ-rapport 985:13)
8. Ingela Strid och Lennart Weibull (1986) *Mediesverige 1986*.
9. Bo Reimer (1986) *Läsaren och tidningen*.
10. Rutger Lindahl (1986) *Nyheten om mordet på Olof Palme*.
11. Monika Djerf (1986) *Funktioner hos kabel-TV*.
12. Anders Ohlsson (1986) *Att svara eller inte svara - det är frågan*.
13. Ronny Severinsson (1987) *Den nya medieframtiden - TV via satellit och kabel*.
14. Ingela Strid och Lennart Weibull (1988) *Mediesverige 1988*.
15. Ronny Severinsson (1989) *Agerande och utveckling inom dagspressen i Västergötland*.

Rapporter från Institutionen för journalistik och masskommunikation (avslutad 1994)

1. Emanuelsson, Eva & Karlsson, Kristina (1991) *Informatörer inför 90-talet*.
Pris: 90 kronor.
2. Wallin, Ulf (1991) *Bilden av EG*.
Pris: 120 kronor.
3. Wallin, Ulf (1992) *EG - Hot eller löfte? Argument i dagspress, radio och TV för och emot svenskt EG-medlemskap*.
Pris: 100 kronor.
4. Flodin, Bertil (1993) *Samhällskommunikation under 80-talet. En kunskapsöversikt*.
Pris: 150 kronor.
5. Severinsson, Ronny (red), (1995) - *Studier i medielandskapet. Ett urval av analyser genomförda på uppdrag av Pressutredningen -94*.
Pris: 200 kronor.

Arbetsrapporter

Arbetsrapporter från Avdelningen för masskommunikation (1980 -- 1990)
(Pris: 60 kr + moms och porto)

1. Lennart Weibull (1984) *Trender i massmedieanvändningen*.
2. Bo Reimer (1985) *Tidningsläsning i södra Halland*.
3. Lennart Weibull (1985) *Läsvanor för svensk morgonpress 1979-1984*.
4. Ingela Strid, Lennart Weibull (1985) *Sport i medierna*.
5. Lennart Weibull (1985) *Masskommunikationen i Sverige. Några reflektioner om läget 1985*.
6. Karl Erik Rosengren, Bo Reimer (1985) *Internaliserad kultur. Ett forskningsprogram om värden, individer och massmedier*.
7. Robert Burnett, Peter Esaiasson, Bo Reimer (1985) *Milestones in Mass Communication Research: Media Effects. A Review Essay*.
8. Bo Reimer (1985) *Values and the Choice of Measurement Technique. The Rating and Ranking of Postmaterialism*.

9. Lennart Weibull (1986) *Press, radio, TV och nya medier i Japan.*
10. *Nyhets spridningen om mordet på statsminister Olof Palme. En sammanställning av Statistiska Centralbyråns intervjuundersökning 2-4 mars 1986.*
11. Rune Hedberg och Lennart Weibull (1986) *Kassettidningsläsning på Gotland.*
12. Lennart Weibull (1986) *Massmediernas framtida utveckling.*
13. Ronny Severinsson (1986) *Tidningsläsning i Södermanland.*
14. Maria Elliot, Bo Reimer och Lennart Weibull (1986) *Tidningsläsning i Kalmar län.*
15. Lennart Weibull, Dagspresskollegiet (1986). *Läsvanor 1986.*
16. Bo Reimer och Karl Erik Rosengren (1986). *Maps of Culture: Macro and Micro.*
17. Maria Elliot (1986). *Allmänhetens syn på massmediernas trovärdighet.*
18. Lennart Weibull (1986) *Tendenser i svensk dagstidningsläsning.*
19. Bo Reimer (1986) *Social Space and the Structuring of Communication Processes.*
20. Lennart Weibull och Ronny Severinsson (1987) *Actions and Reactions - the Nordic Countries in Age of Satellite Broadcasting.*
21. Lennart Weibull (1987) *Massmediernas räckvidd 1985/86.*
22. Ronny Severinsson (1987) *Dagspressutvecklingen i Västergötland.*
23. Keith Roe (1987) *The Swedish Moral Panic over Video 1980-84.*
24. Bo Reimer (1987) *Dagens Nyheter i västra Sverige.*
25. Ann-Marie Hellerström (1987) *Lokal-TV- ett reellt alternativ till satellit-TV.*
26. Ronny Severinsson (1987) *Skaraborgspressens innehåll 1950-1985.*
27. Ronny Severinsson (1987) *Tidningsläsning i Essunga, Götene och Vara.*
28. Karin Björkqvist (1988) *Tidningsläsning i Gästrikland - presentation av en läsarundersökning.*
29. Bo Reimer (1988) *Reading Postmaterialism.*
30. Lennart Weibull (1988) *Publicistisk sed. Ett forskningsprogram om ett regelsystem och dess betydelse för svensk journalistik.*
31. Magnus Anshelm och Lennart Weibull (1988) *Läsvanestudien 1986. Huvudresultat och metodjämförelse.*
32. Magnus Anshelm (1988) *Sverige - nu - SOM 86 - en jämförelse av två undersökningar.*
33. Rutger Lindahl och Lennart Weibull (1988) *Palme i amerikanska ögon. En studie av den amerikanska pressens behandling av nyheten om mordet på statsminister Olof Palme 1986.*
34. Magnus Anshelm (1988) *Massmediernas räckvidd 1986/87 - en analys av Mediebarometern.*
35. Ingela Strid (1988) *Svenska folkets intressen 1973-1982. En sekundärbearbetning av Testologens mätningar av intressen.*

36. Anders Ohlsson och Keith Roe (1988) *Mått på mätning - En förundersökning av fördelningsgenskaper och stabilitet hos linje- och kategoribaserade mått.*
37. Britt Börjesson (1988) *Brott och publicitet. Kriminaljournalistik och pressetik under 1900-talet.*
38. Lennart Weibull (1988) *Rapport från kontaktresa till Uruguay 10-22 april 1988.*
39. Gunilla Jarlbro (1988) *En kvalitativ studie av hur människor upplever tidningsinnehåll.*
40. Monica Löfgren (1988) *Kabel-TV i Göteborg.*
41. Lennart Weibull (1988) *Lokal-TV via kabel. Synen på en ny kanal bland andra medier.*
42. Karin Björkqvist (1988) *Tidningsläsning i Värmland. Presentation av en läsarundersökning från våren 1977.*
43. Keith Roe (1988) *Adolescents' VCR Use: How and Why.*
44. Monika Djerf (1989) *Finns det funktionsdimensioner i medieanvändningen? En faktoranalys.*
45. Karin Björkqvist (1989) *Det politiska tidningsvalet.*
46. Magnus Anshelm och Jan Strid (1989) *Läsvanor och läsintressen.*
47. Monika Djerf (1989) *Massmedier och beslutsfattare: en litteraturstudie.*
48. Britt Börjesson (1989) *Pressens självsanering. Ett regelsystems framväxt.*
49. Magnus Anshelm (1989) *Mediebarometern resultat från 1988/99.*
50. Lennart Weibull (1989) *Rapport från en andra kontaktresa till Uruguay. Om massmedier, utbildning och forskning i social kommunikation samt Instituto Comunicacion y Desarrollo.*
52. Monica Löfgren (1989) *Nyhets tidningen 8 sidor - innehåll, spridning och läsning.*
53. Keith Roe (1989) *Notes on the Concept of Aggression and its (Mis) Use in Media Research.*
54. Charlotta Kratz (1989) *Tidningsläsning i Kalmar och på Öland.*
55. Catharina Kisch och Mikael Stoltz (1989) *City 103 och dess lyssnare - en undersökning om lyssnandet på svenska arbetsgivareföreningens närradiostation i Göteborg.*
56. Karin Björkqvist (1990) *Mediebarometern under åttio-talet.*
57. Roger Wallis (1990) *Music, music everywhere, and so much of it the same.*
58. Charlotta Lekvall och Patrik Vult von Steyern (1990) *City 103 och tre livsstilar.*
59. Margareta Melin (1990) *Kommunaktuellt - studier av tidningens spridning och abonnenternas läsvanor.*
60. Maria Elliot (1990) *Förtroendet för medierna.*
61. Keith Roe (1990) *Never Has so Much Been Written by so Many about so Few, or, Why Youth Research?*

Arbetsrapporter från Institutionen för journalistik och masskommunikation (1990 -
 (Pris: 80 kr + moms och porto)

1. Ronny Severinsson (1990) *Massmedier, allmänhet och flyktingfrågor i Sverige och Sjöbo. En fallstudie på Sjöbo.*

2. Ronny Severinsson (1990) *Tidningsläsning i Nordvästra Skåne.*
3. Charlotta Kratz (1990) *Tidningsläsning i sydöstra Skåne. En presentation av en läsarundersökning.*
4. Bo Reimer (1990) *Kulturdiskussioner - Inlägg i tre eviga debatter.*
5. Charlotta Kratz (1990) *Tidningsläsning i Jönköping. En presentation av en läsarundersökning.*
6. Charlotta Kratz (1991) *Verklighetsval och kapital. En studie av det ekonomiska och det kulturella kapitalets betydelse för läsningen av stockholmstidningar utanför Stockholm.*
7. Deanna Huthman (1991) *Dynamisk public relations. En explorativ studie av Public Relations i fyra företag.*
8. Admassu Tassew (1991) *Public service broadcasting concept and practice: a preliminary overview of the ideals and some swedish experience.*
9. Ronny Severinsson (1991) *Tidningsvanor i Gästrikland 1989. Presentation av en läsarundersökning.*
10. Lennart Weibull (1991) *Publik och medier i samspel. En analys gjord för MedieSverige 1991.*
11. Monica Löfgren (1991) *Massmediernas räckvidd 1979 - 1990.*
12. Lennart Weibull (1991) *Masskommunikation som ämnesområde. Ett försök till empirisk bestämning.*
13. Charlotta Kratz (1991) *Tidningsläsning i Södra Halland 1990, jämförelser med situationen 1984.*
14. Margareta Melin (1991) *Från kulturteori till journalistkultur. En litteraturöversikt över diskussionerna kring kulturbegreppet.*
15. Charlotta Kratz (1991) *Från icke-läsare till allätare. Fyra läsartyper i Stockholm och i landsorten.*
16. Kent Asp (1992) *Partiskheten i Sveriges Radios och TV4:s nyhetsprogram under 1991 års valrörelse.*
17. Ronny Severinsson (1992) *Med eller utan prenumeration i Eskilstuna och Katrineholm. Presentation av en läsarundersökning från hösten 1990.*
18. Karin Björkqvist Hellingwerf (1992) *Mediebarometern 1979-1991.*
19. Karin Björkqvist Hellingwerf (1992) *Dagspress och medievanor. En analys av läsvanestudien 1991.*
20. Lennart Weibull och Karl Erik Rosengren (1992) *Swedes' view of the world. A Descriptive Report from the First Two BALTICOM Surveys.*
21. Monica Löfgren Nilsson (1992) *Kvinnligt, manligt, journalistiskt - journalisters syn på nyhetsvärdering.*
22. Monika Djerf-Pierre (1992) *A Toaster With Pictures. The Evolution of American Broadcasting 1921-1991.*
23. Charlotta Kratz (1992) *En fråga om smak. Om stabila och rörliga grupperns kulturella preferenser.*
24. Thomas Östberg (1992) *Sportjournalistik - en analys av fyra dagstidningar 1961 - 1991.*
25. Karin Björkqvist Hellingwerf (1993) *Mediebarometern 1979 - 1992.*
26. Carin Nilsson, Åsa Widgren (1993) *Videotex - massmedium eller ej? En litteraturstudie och begreppsanalys.*
27. Margareta Melin (1993) *Var finns kvinnorna? En analys av manligt och kvinnligt i kurslitteraturen vid Journalisthögskolan i Göteborg.*

28. Karin Björkqvist Hellingwerf (1993) *Läsvanestudiens mått på läsvanor. En analys av två mått mått på läsvanor.*
29. Gunilla Jarlbro (1993) *HIV-aktuellt - En läsarundersökning.*
30. Monica Löfgren Nilsson (1993) *Klimat och kön - Journalisters bedömningar av arbetsklimatet på nyhetsredaktioner.*
31. Bengt Carlsson, Inger Lindstedt, Lennart Weibull (1993) *Studieresa till amerikanska högskoleutbildningar i journalistik, medier och kommunikation - En personlig reserapport.*
32. Håkan Hvitfelt, Lennart Weibull (1993) *Pendeln har svängt - En reserapport från Kina.*
33. Ulf Wallin (1993) *Den franska folkomröstningen - En analys av rapporteringen om den franska folkomröstningen om Maastrichtfördraget i svensk press, radio och TV samt i övriga nordiska länders press.*
34. Karin Björkqvist Hellingwerf (1994) *Tidningsläsning i Luleå och Kiruna*
35. Tomas Andersson (1994) *Jönköpings-Posten och Smålandsposten - två småländska tidningsstrategier.*
36. Karin Björkqvist Hellingwerf (1994) *Mediebarometern 1979 - 1993.*
37. Bengt Johansson (1994) *Att studera massmediernas innehåll. En genomgång av innehållsstudier inom svensk forskning om journalistik, medier & kommunikation.*
38. Maria Edström, Maria Jacobson (1994) *Massmediernas enfaldiga typer. Kvinnor och män i mediebruset den 17 mars 1994.*
39. Ingela Wadbring, Lennart Weibull (1994) *På konsumenternas sida. En analys av hur konsumentfrågorna speglas i göteborgspresen.*
40. Bo Reimer (1994) *Kulturell identitet och massmedieanvändning på Åland.*
41. Olof Hultén, Carin Nilsson (1994) *Det svenska TV-utbudet 1987 och 1993. Undersökning av sändningstid och programkategorier.*
42. Kent Asp (1994) *Medieval 94'.* Anförande vid Folkrorelsernas Medieforum torsdagen den 20 oktober 1994 (framfört i urval). Forskningsprogrammet Journalistik och demokrati - studier kring medie-kvalitet.
43. Margareta Melin (1995) *Can Women Become Cowboys? The Importance of Journalist Education for the Professional Ideal Among Swedish Journalists.*
44. Margareta Melin (1995) *Female Educators and Male Craftsmen? The Professional Ideals Among Swedish Journalists.*
45. Ingela Wadbring (1995) *Sista ordet är inte sagt än! - en analys av lärarnas syn på jämställdhet vid journalistutbildningen i Göteborg.*
46. Karin Björkqvist Hellingwerf (1995) *Tidningsläsning i Gästrikland.*
47. Gunilla Jarlbro (1995) *Barn, ungdom och reklam.*
48. Karin Björkqvist Hellingwerf (1995) *Mediebarometern 1979 - 1994.*
49. Lennart Weibull (1995) *Journalister om Journalisten. Redovisning av en läsarundersökning från hösten 1994.*
50. Kent Asp (1995) *Kommersialiserade TV-nyheter - på gott och ont. En jämförande undersökning av Rapport TV2 och Nyheterna TV4.*

51. Monica Löfgren Nilsson (1995). "*Pennskaften*" *Female Journalists in Sweden*.
52. Gunilla Jarlbro (1995) *Våldsbrott i svensk press. En jämförelse mellan åren 1983 och 1993*.
53. Jakob Bjur och Jörgen Thörnqvist (1995) *Samma röster med nya ansikten. En studie av Rapports innehålls-, form- och presentationsmässiga förändring över en tioårsperiod med tyngdpunkt på begriplighet*.
54. Dino Viscovi (1995) *Med Loket mot framtiden. Om unga arbetarklassmän, invandrare, EU och massmedier*.
55. Ingela Wadbring (1995) *Tidningsläsaren - vem är det? En analys av olika gruppers tidningsanvändning*.
56. Marina Ghersetti (1996) *Jakten på den försvinnande publiken. Om besök och besökare på svenska biografier*.
57. Kent Asp (1996) *Sverige bilden i TV-nyheterna. En undersökning av Stockholmsdominansen i Rapport (1986 - 1995) och Nyheterna (1991 - 1995)*.
58. Lennart Weibull (1996) *Bio, film och samhälle 1995. En analys av svenskarnas biobesök, filmpreferenser och syn på film och samhälle*.
59. Birgitte Christiansen (1996) *IT-brug - en litteraturoversigt ud fra et humanistisk-samfundvidenskabeligt perspektiv*.
60. Ylva Brune (1996) *Vålberg i nyheterna - en kamp mellan tolkningsmönster*.
61. Karin Björkqvist Hellingwerf (1996) *Mediebarometern 1979 - 1995*.
62. Ingela Wadbring (1996) *Den journalistiska vägen - vadan och varthän? En studie om kvinnliga och manliga journaliststudenter i Göteborg*.
63. Ylva Brune (1996) *Svenskar, invandrare och flyktingar i rubrikerna*.
64. André Jansson (1996) *TV-tittarna och det sociala rummet - En studie av den sociala positionens betydelse för kanalpreferenser och självuppfattning*.
65. Bo Reimer (1996) *Inte utan relevans - Om ungdomars användning av massmedier*.
66. Birgitte Christiansen (1996) *IT-brug i hverdagslivet - en kvalitativ interview-undersøgelse om ti menneskers computer- og Internetbrug i privatsfæren*.
67. Ebba Sundin (1997) *Barn och massmedier - En forskningsöversikt*.
68. Monica Löfgren Nilsson (1997) *Hon och han i journalistutbildningen - Ett pedagogiskt projekt*.
69. Bertil Flodin (1997) *Medborgarna och EU-informationen - En studie av inställning, aktivitet och kunskap hos svenska folket inför folkomröstningen 1994*
70. Maria Edström (1997) *Kön och journalistik - att utvidga medieverkligheten. En litteraturoversikt*
71. Larsåke Larsson (1997) *Forskningsöversikt - Kommunjournalistik*.
72. Torsten Malmström och Lennart Weibull (1997) *Snöstormen den 17 november 1995*.
73. Anna Maria Andersson (1997) *Vem är den svenske journalisten? - En studie av journalistkåren i yrkesliv och vardagsliv 1994 - 1995*.
74. André Jansson (1997) *Svensk dagstidningsläsning i förändring. Resultat från Riks-SOM-studien 1996*.

75. Britt-Marie Leivik Knowles (1997) *Inter-organisatorisk kommunikation mellan myndigheter och medier. Forskningsöversikt över myndigheters och mediers interaktion i samband med allvarliga samhällsstörningar.*
76. André Jansson (1997) *Sätt att se på TV. En kvantitativ problematisering av den selektiva TV-publiken.*
77. Sigurd Høst och Ronny Severinsson (1997) *Avisstrukturen i Norge og Sverige - 1960 till 1995. Arbetsrapport nr. 1 fra prosjektet Norsk-svensk dagspresseutvikling.*
78. Anders Lithner och Ingela Wadbring (1997) *Ungdomars dagstidningsläsning.*
79. André Jansson (1997) *Tidningsvärden i morgon- och kvällspress.*
80. Tomas Andersson Odén (1997) *Pressen i Skaraborg. Tidningar och redaktörer från 1793 och framåt.*
81. Magnus Andersson (1997) *Populärmusik: såväl Wu-Tang Clan som Pat Bone.*
82. Birgitte Christiansen och Annika Bergström (1998) *Tidningars symbol- & bruksvärde. Kvalitativa intervjuer med några av Göteborgs-Postens & Hallands Nyheteras läsare.*
83. Erik Fjellman och Jan Sjögren (1998) *Nyhetsläsning på Internet - Svenska CNN från ett användarperspektiv.*
84. Ronny Severinsson /red/ (1998) *Lokalt innehåll i norska och svenska tidningar. Fyra redaktörer läser varandras tidningar.*
85. Anna Maria Andersson, Birgitte Christiansen & Karin Fogelberg (1998) *Vad tycker tittarna? En publikstudie av två underhållningsprogram.*
86. André Jansson (1998) *Dagstidningsläsning 1997. En tabellrapport från Dagspresskollegiet.*
87. Kent Asp (1988) *Medierna och giftutsläppet i Hallandsåsen.*
88. Ronny Severinsson (1988) *Marjasin i medierna. En innehållsanalys på uppdrag av Medieakademien.*
89. Annika Bergström (1988) *Tidningar, radio och TV i västra Småland.*
90. Annika Bergström (1999) *Internet i svenska hushåll hösten 1997.*
91. Lennart Weibull och Ingela Wadbring (1999) *De nya svenskarna möter svenska massmedier.*
92. Liselotte Englund (1999) *Katastroffjournalistikens dilemman. En forskningsöversikt med etiska och psykologiska perspektiv.*
93. Josefine Sternvik (1999) *Dagspressens ungdomssatsning.*
94. Maria Domellöf (1999) *Mycket nöje! Nöjesjournalistik i förändring.*
95. Annika Bergström (1999) *Internet i medielandskapet.*
96. Anna Maria Jönsson (2000) *Radio och TV i allmänhetens tjänst? Allmänhetens syn på public service-verksamheten.*
97. Liselotte Englund (2000) *Kvalitetseffektivitet i Public Service-radion. En kunskaps- och forskningsöversikt med förslag till indikatorer på radiokvalitet.*
98. Kent Asp, Bengt Johansson och Åsa Nilsson (2000) *Medievalsundersökningen 1998. Teknisk rapport.*
99. Magnus Fredrikson (2000) *Var skall jag kryssa? – En studie av RSV:s och dagspressens personvals-information inför valet 1998.*

100. Stina Bengtsson (2000) *Personvalet och journalisterna – 16 svenska journalister om det första svenska personvalet 1998.*

BESTÄLLNINGAR

Till institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG)
Box 710
405 30 GÖTEBORG
tel: 031 - 773 12 17
fax: 031 - 773 45 54
e-mail: kerstin.gidsater@jmg.gu.se

Undertecknad beställer härmed följande skrifter från Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG):

JMG:S bokserie

Nummer	Titel	Författare
--------	-------	------------

.....

.....

.....

.....

.....

JMG:s arbetsrapportserie

Nummer	Titel	Författare
--------	-------	------------

.....

.....

.....

.....

Namn:.....

Adress:.....

.....

.....